

Najpogostejše motnje v duševnem zdravju med študentsko populacijo in njihovo prepoznavanje

Tristan Rigler, univ. dipl. psih., spec. klin. psih.
Enota za adolescentno psihiatrijo
Psihiatrična klinika Ljubljana

Obseg predavanja:

1. razvojno obdobje pozne adolescence
2. motnje na področju duševnega zdravja

1.0 Razvojno obdobje adolescence

- zgodnja adolescenca (ž:10-12, m:12-14)
- srednja adolescenca (15-17)
- pozna adolescenca (18-25)
- zgodnja odraslost (26-34)

1.1 teorija

- Erikson: identitena kriza
 - identiteta proti zmedi vlog (kdo sem, kaj želim postati?)
 - intimnost proti izolaciji
- Marcia: štiri stopnje identitete (kriza in obveznost)
 - **difuznost identitete**, ni krize, nima obveznosti
 - **izključitev identitete**, se je obvezal, a ni šel preko krize
 - **moratorij identitete**, trenutno v krizi in se ni obvezal
 - **izvršitev identitete**, prešel krizo in se obvezal določenim vrednotam ali vlogi

1.2.1 mladostnik kot študent

- še vedno obdobje adolescence:
 - impulzivnost
 - opozicionalnost
 - rizično vedenje
 - velik pomen vrstnikov
 - subkulture

1.2.2 mladostnik kot študent

- študij podaljšuje obdobje adolescence
- sistem študija zahteva večjo samostojnost in samoiniciativnost
- 12 let šolanja pri vstopu na študij (izgorelost)
- delo proti zabavi
- notranji in zunanji motivatorji

2.0 Motnje na področju duševnega zdravja

1. razpoloženijske motnje
2. nevrotske motnje
3. osebnostne motnje
4. psihotične motnje
5. motnje hranjenja
6. zloraba psihoaktivnih substanc
7. organske poškodbe možganov

2.1.1 razpoloženjske motnje

- depresivnost
 - znižano razpoloženje
 - slaba samopodoba
 - občutki krivde
 - občutki žalosti, obupa
 - anhedonija
 - težave s spanjem
 - zmanjšan apetit
 - pomanjkanje želje po spolnosti
 - poskusi ali razmišljanje o samomoru
 - spremenjen zunanji izgled: upadlost, bledica
 - “moška” depresija

2.1.2 razpoloženjske motnje

- manija
 - povečana energija
 - zvišano razpoloženje
 - povišani socialni kontakti
 - povišana želja po spolnosti
 - poplava idej
 - občutki grandioznosti
 - premalo spanja
- bipolarna motnja

2.2.1 nevrotske motnje

- obsesivno kompulzivna motnja
 - vsiljivke
 - kompulzije
 - prisotnost anksioznosti
- konverzivna motnja
 - konverzivni, epileptoformni napadi
 - somatizacija
 - teatralnost
 - občutljivost
 - nihanje razpoloženja

2.2.2 nevrotske motnje

- anksioznost in fobije
 - agorafobija
 - klavstrofobija
 - socialna anksioznost
 - testna anksioznost
 - panični, anksiozni napadi
 - dušenje
 - prehitro dihanje
 - stiskanje v prsih
 - občutek katastrofe

2.2.3 nevrotske motnje

- post-travmatske stresne motnje
 - sledi travmatski izkušnji
 - podoživljanje travme
 - čustvena otopelost
 - motnje spanja, hranjenja, kognitivne motnje
- prilagoditvene motnje
 - subjektivne čustvene motnje
 - odgovor na življenjsko spremembo
 - znižano razpoloženje
 - povišana anksioznost
 - zaskrbljenost

2.3 osebnostne motnje

- paranoidna
- narcisistična
- histrionična
- shizoidna
- anankastična
- borderline
 - manipulativnost
 - samopoškodbeno vedenje
 - težave v medosebnih odnosih
 - impulzivni izbruhi
 - čustvena nestabilnost

2.4 psihotične motnje

- psihoza
 - halucinacije (vidne, slušne)
 - umik iz družbe
 - nenavadno vedenje
 - nepovezano govorjenje
 - izguba stika z realnostjo
 - spremenjen zunanji izgled: običajno zanemarjenost
- shizofrenija
- shizoafektivne motnje

2.5.1 motnje hranjenja

- anoreksija nervoza
 - namensko nižanje telesne teže (<85% pričakovane)
 - stradanje
 - bruhanje
 - uporaba odvajal
 - pretirana telesna vadba
 - močno izkrivljena telesna podoba
 - visoka zahtevnost do sebe
- bulimija nervoza
 - prenajedanje
 - bruhanje ali/in uporaba odvajal z namenom nižanja telesne teže
 - okvara zob
 - purgativna/nepurgativna

2.5.2 motnje hranjenja

- ortoreksija
- bigoreksija

2.6 zloraba psihoaktivnih substanc

- alkohol
 - moški 2 merici/dan
 - ženske 1 merica/dan
 - odtegnitveni sindrom
- marihuana
- kokain
- heroin
- ecstasy
- efedrin, MDMA
- druge škodljive snovi (bencin, “poppers”, razredčila)

2.7 organske poškodbe možganov

- običajno sledijo travmatskemu dogodku (nesreča, infekcija)
- kognitivne motnje
 - pozornost
 - spomin
 - izvršilne funkcije
- osebnostne spremembe
- epileptični napadi
 - generalizirani (“grand-mal”)
 - parcialni (absence)

2.8.1 kako razmejiti?

- normalno ali noro?
- zdravo ali bolno?
- “vsak ima težave”

- funkcioniranje proti dekompenzaciji
 - ali posameznik lahko deluje v svojem psihosocialnem okolju?
 - izvrši svoje naloge?
- agravacija, simulacija, disimulacija

2.8.2 kam napotiti?

- osebni zdravnik, napotnica za psihiatra, kliničnega psihologa
- Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše
- Psihiatrična klinika Ljubljana
 - Center za izvenbolnišnično psihiatrijo (Njogoševa 2)
 - Klinični oddelek za mentalno zdravje (Zaloška 29)
 - Klinični oddelek za klinično psihiatrijo (studeneč 48)